

С Т А Н О В И Щ Е

относно мотивите към Определение № 3 от 22.03.2022 г. за прекратяване на производството по конституционно дело № 2 от 2022 г.

Подкрепяме Определението на Конституционния съд за прекратяване на делото, като споделяме неговите основания и мотиви. Смятаме обаче, че мотивите биха могли да включат и въпроси, които очертават подхода на Съда при разглеждане на правния спор. С оглед предмета на делото възникват важни въпроси от значение не само за решаването на спора, с който е бил сезиран Конституционният съд, но и за развитие на неговата практика.

Такива въпроси са: дали изброените в Решението на Народното събрание мерки за достъп до сградите на Народното събрание при обявена извънредна епидемична обстановка препятстват или не функционирането на конституционно установен орган, който осъществява национално представителство и законодателната власт; как правното положение на народния представител се съчетава с конституционния принцип за равенството на гражданите пред закона (чл. 6, ал. 2 от Конституцията); дали приемането и прилагането на такива мерки от Народното събрание е задължително обусловено от обявяването и наличието на извънредна епидемична обстановка или зависи само от неговата самостоятелна преценка; дали различните противоепидемични мерки, включени в оспореното решение, са от един и същи ред и гарантира ли всяка от тях общественото здраве и правото на възможно най-добро състояние на физическо и духовно здраве по смисъла на чл. 12, ал. 1 от Международния пакт за икономическите, социалните и културните права; дали всяка една от мерките в Решението на Народното събрание, които по същество са юридически задължения, е в състояние да постигне поставената цел (опазване на индивидуалното и общественото здраве), без което тя не би била законосъобразна (конституционносъобразна); както и дали мерките са пропорционални с оглед ограничаването на определени права на гражданите.

Отчитаме, че е недопустимо титулярите на държавната власт „да излизат извън кръга на предписаната им конституционноправна форма“, от което императивно изискване Съдът, като гарант на върховенството на Конституцията, не прави изключение (Решение № 15 от 26.10.2021 г. по к. д. №6/2021 г.). Конституционният

съд обаче, когато повдига посочените въпроси, е в състояние да ориентира сезиращите и конституираните заинтересовани субекти, а и всички останали, за критериите, от които би се ръководил, за да се произнесе по предмета на направено искане при евентуалното оспорване на друг правен акт, засягащ същата материя. Нещо повече, част от тези въпроси имат значение и за други производства, като тези пред административните съдилища, на които са подсъдни спорове за налаганите противоепидемични мерки по Закона за здравето.

Всяко производство пред съд е процес, който намира израз в актовете по образуване на делото, по допускане за разглеждане и произнасяне по съществото на спора. Производството тече във времето между постановяването на тези актове, през който период постъпват правни становища и мнения, които Конституционният съд е поискал. В отделните фази на конституционното производство се решават определен тип въпроси. Във всяка от тях могат да настъпят, както е в случая, нови правни обстоятелства, които са определящи за по-нататъшния ход на производството. Съобразно с тях съдът е в състояние да прави констатации и изводи, които конкретизират, стабилизират и развиват неговата практика. От това следва, че едно определение, особено когато се постановява във фазата на разглеждане на делото по същество, не винаги се изчерпва с произнасянето по процесуални и формални въпроси. От тази гледна точка е налице едновременно пряк и косвен ефект на решението / определението.

Постановеният акт, освен правно обвързващ характер, може в мотивите си да има и ориентировъчен характер, с което изпълнява своеобразна превантивна роля, насочена към избягване на възможността същата или подобна на оспорената уредба да бъде приета в нарушение на принципите и правилата на Конституцията. Такова разбиране кореспондира с практиката на Съда за превантивната функция на тълкуването по чл. 149, ал. 1 т. 1 от Основния закон, при което „...тълкуването спомага за предотвратяване използването на санкционните правомощия на Конституционния съд и в частност обявяването на даден закон за противоконституционен“ (Решение № 8 от 01.09.2005 г. по к. д. № 7/2005 г.). В разглеждания случай значимостта на посочените правни въпроси (по принцип и в контекста на обявената извънредна епидемична обстановка, наложена от разпространението на COVID-19) според нас е такава, че би било полезно и обосновано Конституционният съд да не се ограничи с формалното основание за прекратяване на делото, а заедно с това да очертае, доколкото е възможно с оглед

характера на постановявания акт, ясни критерии, които предшестват и обуславят неговото произнасяне по самото искане за установяване на противоконституционност на Решението на Народното събрание.

Друг важен проблем, който повдига разглежданото дело, е този за връзката между предмета на делото и правния интерес. Преценката за наличието на правен интерес на вносителя е необходима за допускане на разглеждането на делото по същество. В случая този интерес е отпаднал с отмяната на Решението на Народното събрание. В други случаи обаче може да се обоснове интерес производството да продължи и Съдът да се произнесе по същество. Не е едно и също дали даден правен акт е отменен по съображения за целесъобразност, което не препятства последващо приемане на такъв с идентично или подобно съдържание или е неприложим поради обявяването му за противоконституционен. Проблемът за връзката между предмет на делото и правен интерес в различните му измерения е твърде съществен и сложен, за да бъде решаван инцидентно в хода на разглеждане на едно дело, но си струва да бъде отбелязан.

Поставените въпроси показват, че Конституционният съд чрез своите актове е в състояние да ориентира сезиращите и останалите субекти за критериите, от които се ръководи при решаване на дадена категория дела. Така Съдът би допринесъл както за повишаване на предвидимостта на своите актове, така и за последователното развитие на собствената си практика. Конституционният съд е призван да допринася за постигане на високи стандарти в правната сфера и специално в правораздаването.

Конституционни съдии:

Янаки Стоилов

Атанас Семов

Красимир Влахов